

Paragraaf Financieel Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

1. Weerstandsvermogen en risicomanagement

Om de financiële positie van de gemeente te kunnen beoordelen brengen we het weerstandsvermogen in kaart. Het weerstandsvermogen is de mate waarin de organisatie in staat is middelen vrij te maken (beschikbare weerstandscapaciteit) om onverwachte financiële tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen.

Daarnaast hebben we in deze paragraaf een set van financiële kengetallen opgenomen. Deze geven een aanvullend inzicht in de weer- en wendbaarheid van de gemeente en hoeveel financiële ruimte er is om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken.

Aan de basis van deze paragraaf liggen de nota risicomanagementbeleid en de nota weerstandsvermogen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van de berekening vormt de ratio weerstandsvermogen.

De ratio geeft een indicatie of de gemeente voldoende in staat is om de aanwezige risico's op te kunnen vangen. In de nota weerstandsvermogen is het minimum voor de norm gesteld op het niveau 'voldoende', minimaal 1,0.

2. Beschikbare weerstandscapaciteit

Voor de beschikbare weerstandscapaciteit kan de volgende cijferopstelling worden gepresenteerd:

	Stand per 01/01/2018 (excl. resultaatbestemming jaarrekening 2016)	
Structurele weerstandscapaciteit (weerstandscapaciteit exploitatie):		
* Onbenutte belastingcapaciteit	€	0
* Begrotingsoverschot komende jaren	€	0
Incidentele weerstandscapaciteit (weerstandscapaciteit vermogen):		
* Post onvoorzien in de begroting	€	63.000
* Algemene reserve	€	5.694.500
* Reserve beleidsontwikkeling	€	2.638.000
* Algemene reserve grondexploitatie	€	5.795.500
* Stille reserves	€	4.611.000
Totale beschikbare weerstandscapaciteit	€	18.802.000

2.1 Toelichting

Structurele weerstandscapaciteit

Middelen die permanent (structureel) kunnen worden ingezet om tegenvallers in de begroting (exploitatie) op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken.

- Onbenutte belastingcapaciteit

In de gemeente Borne is geen sprake van onbenutte belastingcapaciteit. Gezien de OZB norm artikel 12 is de onbenutte belastingcapaciteit nihil.

Ten aanzien van rioolrechten, afvalstoffenheffing, leges en andere heffingen geldt dat deze 100% kostendekkend moet zijn, waardoor ook op deze onderdelen geen sprake is van onbenutte belastingcapaciteit.

- Begrotingsoverschot komende jaren

Vanaf 2018 is er een structureel begrotingsoverschot waarbij voorstellen worden gedaan deze in te zetten voor nieuw beleid.

Incidentele weerstandscapaciteit

Het vermogen om calamiteiten en andere éénmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat deze invloed hebben op de voortzetting van taken op het te gelden niveau.

- Post onvoorzien in de begroting

De algemene post onvoorzien is in de primitieve begroting geraamd op € 63.000.

- Algemene reserve

De Algemene reserve kan volledig worden gezien als buffer om financiële tegenvallers op te vangen. Wel zijn door de raad minimale spelregels afgesproken.

- Reserve beleidsontwikkeling

De reserve Beleidsontwikkeling kan, uitgezuiverd van verplichtingen (op basis van door de raad genomen besluiten), volledig worden meegenomen als weerstandscapaciteit.

- Stille reserves

Indien de marktwaarde van de bezittingen hoger is dan de boekwaarde op de balans is sprake van een stille reserve. Voor de gemeentelijke gebouwen betreft dit het verschil tussen de boekwaarde en de WOZ-taxatiewaarde.

Stille reserves moeten zo nodig tijdig liquide kunnen worden gemaakt.

Niet alle gemeentelijke gebouwen zijn direct verkoopbaar omdat ze een belangrijke maatschappelijke functie (onderwijs, sport) of een belangrijke taak in de gemeentelijke bedrijfsvoering (gemeentehuis, de Bieffel) vervullen. Deze worden niet meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit.

Met betrekking tot aandelenpakketten is de verkrijgingsprijs van de aandelen nihil, echter bij vervreemding zullen deze aandelen een bepaalde waarde vertegenwoordigen.

- Algemene reserve grondexploitatie

Op grond van gewijzigde regelgeving (notitie grondexploitatie van de commissie BBV) wordt het Winst nemen op meerjarige grondexploitaties beheerst door het voorzichtigheidsbeginsel.

Voorziene verliezen worden al in de jaarrekening opgenomen zodra zij bekend zijn.

Positieve resultaten, ofwel winsten, worden pas in de jaarrekening verwerkt als zij met voldoende zekerheid vaststaan en dus zijn gerealiseerd. Door dit uitgangspunt worden niet meer de reële opbrengsten grondexploitatie gehanteerd in de berekening van de weerstandscapaciteit, maar de stand van de Algemene reserve Grondexploitatie.

3. Inventarisatie van de risico's

Voor de inventarisatie van de risico's is de meest recente risicomanagementrapportage gebruikt. Op moment van schrijven is dat de rapportage van januari 2017.

De top 10 risico's voor de lijn- en projectorganisatie en de grondexploitatie zijn weergegeven:

Lijn- en projectorganisatie

<p>1. Kwaliteit en control Informatiebeveiliging: Uitval van computers of telecommunicatiesystemen, het in ongerede raken van gegevensbestanden of het door onbevoegden kennismaken dan wel manipuleren van gegevens (Ransomware/malware).</p>
<p>2. Programma regisserende netwerkorganisatie Ontwikkelingen van de nieuwe hoofdstructuur zorgen voor overbelasting van de huidige organisatie/bezetting.</p>
<p>3. Team Welzijn & Educatie Gemeente Borne heeft zich tot een bedrag van € 500.000 garant gesteld voor een geldlening van Stichting Golfpark Weveld bij de ABN-AMRO bank. De gemeente heeft ter zekerheid hypotheekrechten op de blote eigendom en op de erfpachtrechten verkregen (samen met bank en stichting waarborgfonds sport). De stichting kan niet meer aan haar betalingsverplichtingen voldoen. Naar verwachting zal de bank de door de gemeente verleende borgstelling invoeren.</p>
<p>4. Team Ondersteuning De diverse vormen van elektra aansluitingen zijn voor de afdracht van de Energiebelasting (EB) niet juist geclusterd.</p>
<p>5. Strategisch project Onderdoorgang spoor Extra projectkosten en rentelasten als gevolg van vertraging in het project.</p>
<p>6. Productgroep Uitvoering Achterstand in groot onderhoud en het niet tijdig vervangen van gemeentelijke kapitaalgoederen.</p>

Grondexploitatie

<p>1. Bornse Maten Het schrappen van 400 woningen in de 3e en 4e fase moeten in één keer worden afgedekt en mogen niet worden gecompenseerd door het projectresultaat.</p>
<p>2. Grondexploitaties Een situatie waar sprake is van verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt. Gevolgen hiervan zijn: - de uitgifte van bouwgronden start later of stagneert tijdelijk; - de fasering van de investeringen en opbrengsten in de tijd verlopen niet volgens oorspronkelijke inschatting waardoor extra renteverliezen optreden; - de gronden worden niet tegen de geraamde prijzen afgezet; - aan de kostenkant voltrekt zich een prijsstijging welke niet kan worden gecompenseerd door een verhoging van de opbrengsten uit grondverkoop; - er is sprake van een rentestijging gedurende de resterende looptijd van het plan.</p>
<p>3. Borsche Maten Het mogelijk niet kunnen voldoen aan de contractuele verplichtingen richting diverse samenwerkingspartijen.</p>
<p>4. Regionaal Bedrijventerrein Twente Langdurige stagnatie van de verkoop in combinatie met het uitblijven van opbrengstindexering.</p>
<p>5. Regionaal Bedrijventerrein Twente Project specifiek: Herziening grondexploitatie 2016.</p>
<p>6. Regionaal Bedrijventerrein Twente Project specifiek: Gronden worden afgezet tegen een lagere grondprijs dan waarmee in de grondexploitatie rekening is gehouden.</p>

7. Strategisch project Groene Poort Het mogelijk niet kunnen voldoen aan gestelde subsidievoorwaarden, zowel qua uitvoerings- als verantwoordingsvereisten. Dit kan leiden tot gedeeltelijke of volledige terugbetaling van de beschikte subsidie.	7. Bornsche Maten Een mogelijke scopewijziging in het project.
8. Strategisch project Centrum Borne De uitvoering voor dit project is begroot op 10 jaar. De dekking voor dit project is gebaseerd op een jaarlijkse structurele reservering van € 185.000 in de begroting over een periode van 30 jaar. Er is echter geen vastgesteld krediet. Dit wordt per onderdeel aangevraagd.	8. Bornsche Maten Extra archeologisch onderzoek.
9. Bestuur en strategie Met de realisatie van de regisserende netwerkorganisatie met de daaruit voortvloeiende transitie blijft de kernorganisatie voor een onevenredig deel belast met de frictie- en desintegratiekosten.	9. Regionaal Bedrijventerrein Twente Project specifiek: Voorgenomen bezuiniging plankosten slaagt niet.
10. Team Ondersteuning Het traject om te komen tot een volwaardige jaarrekening en begroting stagneert.	10. Grondexploitatie Lagere werkelijke grondprijzen dan staan opgenomen in de geactualiseerde grondexploitatie en de MPG 2015.

Op basis van het volledige risicoprofiel is de benodigde weerstandscapaciteit bepaald. De basis hiervoor is een statistisch rekenmodel. Dit model gaat er vanuit dat niet alle risico's op hetzelfde moment en in volledige vorm plaats vinden. Hiervoor gebruiken we een zekerheidspercentage van 90%.

Op basis van de meest recente risico-inventarisatie en simulatie is de benodigde weerstandscapaciteit € 10.871.000.

4. Het weerstandsvermogen

Op basis van de beschikbare weerstandscapaciteit (geraamde stand per 1/1/2018) en de benodigde weerstandscapaciteit ziet de ratio er als volgt uit:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit} \quad \text{€ 18.802.000}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit} \quad \text{€ 10.871.000}} = 1,73$$

De ratio weerstandsvermogen is voldoende, waarbij de kanttekening wordt gemaakt dat de beschikbare weerstandscapaciteit uit de lijnorganisatie op dit moment de beschikbare weerstandscapaciteit uit de projectorganisatie compenseert.

5. Kengetallen

	Norm/	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	Signaleringswaarde	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1a Netto schuldquote	0% - 100%	123%	121%	127%	136%	131%	126%
1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
2 Solvabiliteitsratio	> 30%	24%	27%	24%	24%	25%	26%
3 Grondexploitatie		88%	81%	85%	84%	84%	85%
4 Structurele exploitatieruimte	> 0%	2%	3%	2%	2%	2%	2%
5 Belastingcapaciteit	Landelijk gemiddelde woonlasten 2017: 723	106%	105%	108%	108%	108%	108%

De berekening achter de kengetallen is beschreven in de ministeriële regeling tot vaststelling kengetallen. De betekenis van de getallen wordt hieronder toegelicht:

1a Netto schuldquote en gecorrigeerde schuldquote

De schuldquote is een maat voor de hoeveelheid schulden ten opzichte van het eigen vermogen. Afhankelijk of een gemeente net grote investeringen achter de rug heeft, is de netto schuldquote hoger of lager. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich ergens tussen de 0% en 100%. De VNG geeft als leidraad dat, wanneer de netto schuldquote boven de 130% komt, dit een punt van aandacht moet zijn. In 2019 en 2020 zit de netto schuldquote hierboven door de financiering van de verbindingsweg.

2 Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio laat zien hoe groot het deel van het balanstotaal uit het eigen vermogen bestaat. Hoe hoger het kengetal, hoe hoger het eigen vermogen in verhouding is. Vanuit de VNG is gesteld dat een solvabiliteitsratio onder de 20% onwenselijk is en dat een norm van boven de 30% goed is. De ontwikkeling van het solvabiliteitspercentage in het meerjarenperspectief laat een positieve trend zien.

3 Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de balanswaarde van de gronden is, ten opzichte van de totale begroting. Een lager kengetal betekent een kleinere balanswaarde van de gronden en dus minder (mogelijke) risico's. Het aandeel grondexploitatie is dus gestegen, waardoor mogelijke risico's groter kunnen worden.

4 Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt aangegeven als een percentage op basis van de structurele baten en lasten. Hoe hoger het percentage, hoe meer structurele ruimte.

5 Belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft aan hoe de gemiddelde woonlasten binnen de gemeente zich verhouden tot het landelijk gemiddelde. De gemiddelde woonlasten liggen stabiel 8% boven het landelijk gemiddelde, er is relatief minder ruimte om belastingen te verhogen.